Nykytilan kartoitus

ERVA vahvuudet ja kehittämistarpeet

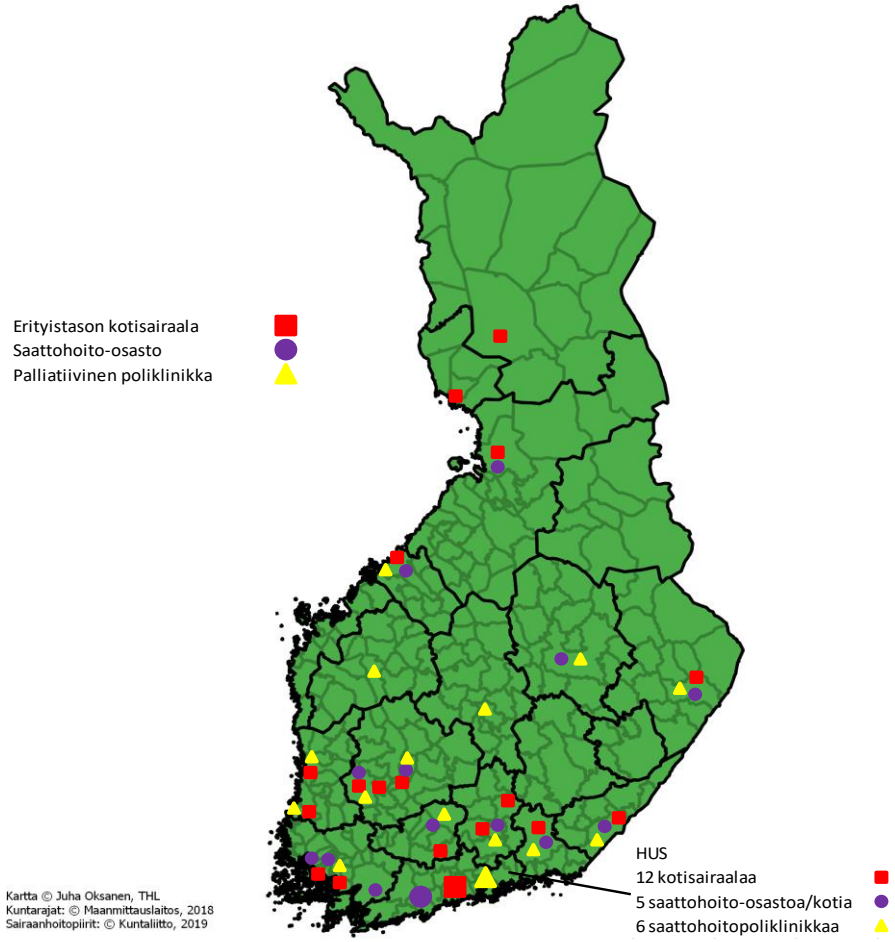

Juho Lehto

Ylilääkäri, Palliatiivinen yksikkö, TAYS

ERVA selvitys

- Kysely terveydenhuollon yksiköihin sairaanhoitopiireittäin
  - Terveyskeskukset, Kotisairaalat/Kotisairaanhoidot, Sairaalat, Saattohoitokodit
  - Tarkennukset tarvittaessa vastuuhenkilöiltä
- Tiedot
  - Palvelumuoto, -alue ja –laajuus
  - Henkilöstörakenne ja osaaminen
- Tarkennukset sairaanhoitopiirien ja ERVAn asiantuntijoiden yhteistyökokouksissa
- Viiden ERVA:n yliopistosairaalan palliatiivisen keskuksen/yksikön vastuulääkärit koostivat palvelutiedot

Erityistasoa vastaavat palvelut

- Kaikissa erityistason yksiköissä
  - Erityispätevyyslääkäri osallistuu yksikön päivittäistoimintaan
  - Lääkäri konsultoitavissa 24/7
  - Sairaanhoitajien osaamista ei voitu luokitella
- Kotisaattohoito (kotisairaala) ja tukiosasto
  - Erityispätevyyslääkärin kotikäynnit virka-aikana
  - Sairaanhoitaja tavoitettavissa 24/7 (yöllä puhelin)
  - Tukiosasto, jonne pääsy ilman käyntiä päivystyksessä
  - Palvelualueen väestö vähintään n. 30 000 asukasta
- Saattohoito-osasto/koti tai palliatiivinen osasto
  - Palliatiivinen hoito ja saattohoito osaston päätoimi
- Palliatiivinen poliklinikka

Perustason kriteerit

- Suunnitelman mukaista saattohoitoa päivittäistoimintana
- Toiminta kotisaattohoidon tukiosastona
- Perustason edellytykset lääkkeelliseen saattohoitoon (lääkeinfuusiolaite)
- Kotisaattohoitopalvelu huomioitiin vain > 5000-10 000 asukkaan palvelualueilta
- Nimetyt saattohoidon ja palliatiivisen hoidon vastuuhenkilöt
  - ei ollut luotettavasti arvioitavissa

ERVA-alueiden selvitys

Karttojen selitykset

Erityistason kotisairaala
Saattohoito-osasto
Erityistason tukiosasto
Palliatiivinen poliklinikka

Erityistasoa vastaavat palvelut

Ei täytä erityistason kriteereitä

Perustason palvelut

Karttojen copyright

© Juha Oksanen, THL 2019
Aineiston © Sairaaloiden paikkatieto:
Maantieteen tutkimusyksikkö, Oulun yliopisto 2017
Kuntarajat: © Maanmittauslaitos 2018
Sairaanhoitopiirit: © Kuntaliitto 2018

TAYS-erva
- Nykytila ja kehittämistarpeet

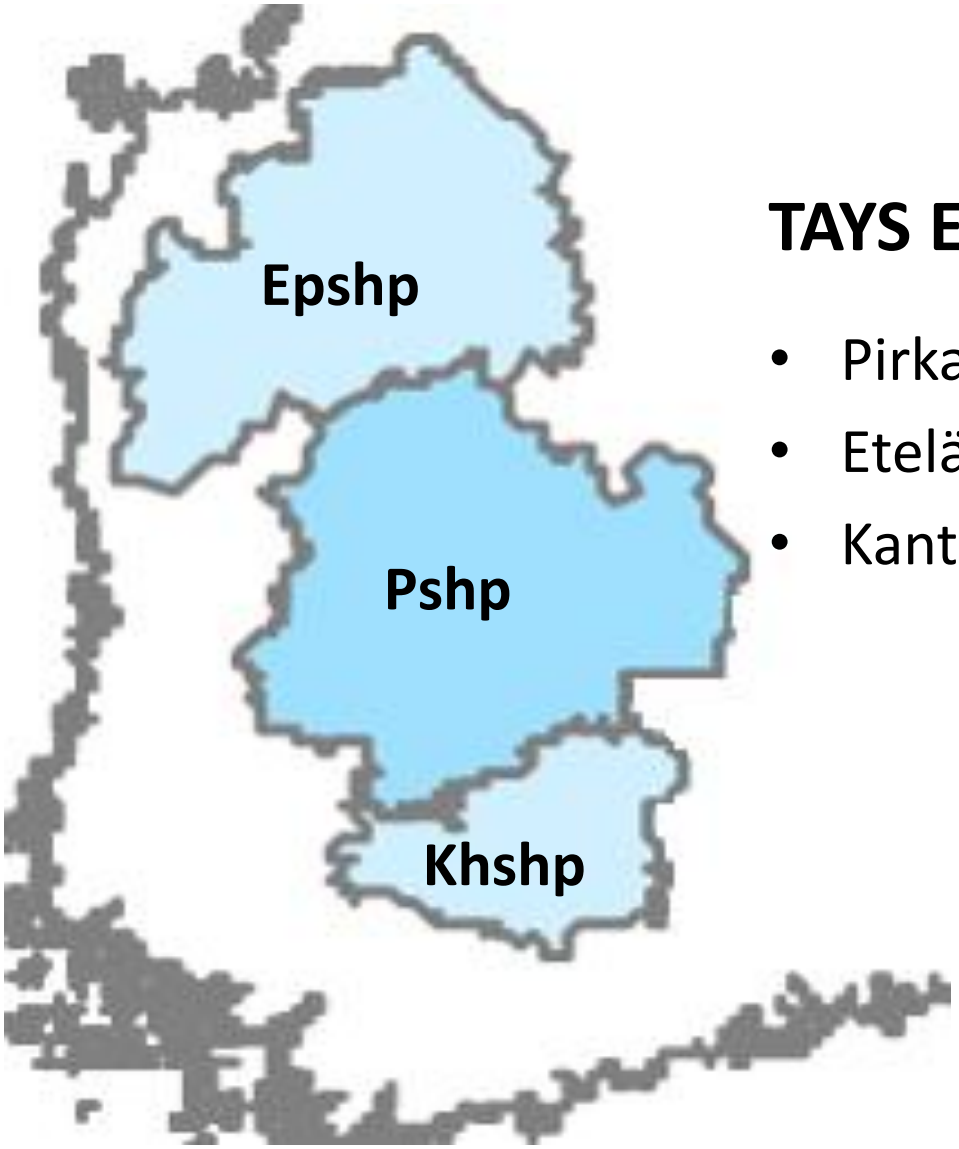

TAYS Erva: n. 900 000 asukasta

- Pirkanmaan shp: 530 000 as.
- Etelä-Pohjanmaan shp:196 000 as.
- Kanta-Hämeen shp: 173 000 as.

Pirkanmaan sairaanhoitopiiri

530 000 as.
23 kuntaa
15 palvelualuetta

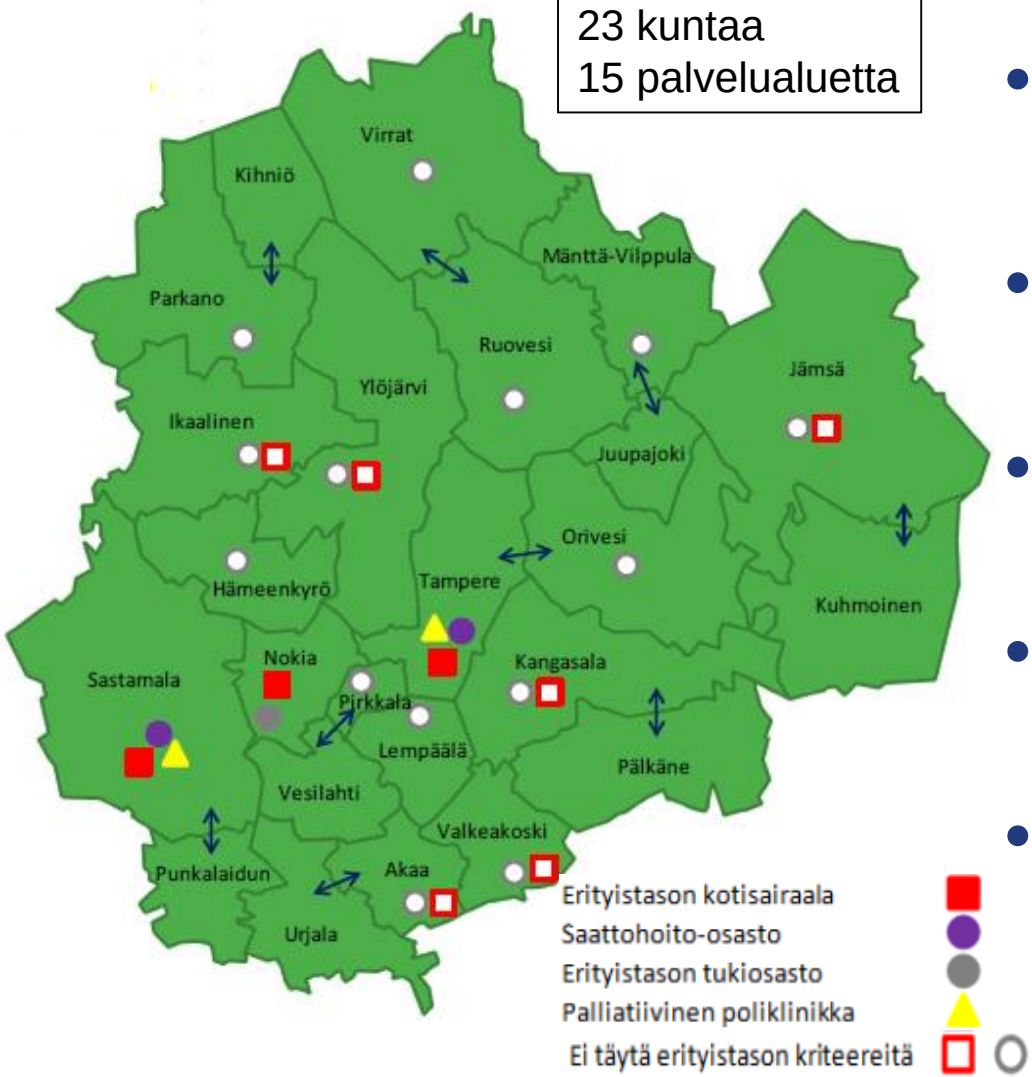

- Perustason palveluita kaikilla palvelualueilla (15/15)
- 3 erityistason kotisairaalaa
  - Kattavuus n. 60 % väestöstä
- 2 saattohoito-osastoa/-kotia
  - Saattohoitopaikat 6/100 000 as
- 2 palliatiivista poliklinikkaa
  - TAYS, Sastamala
- *Ep.lääkärit (8) 1,5/100 000 as.*

Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri

196 000 as
18 kuntaa
7 palvelualuetta

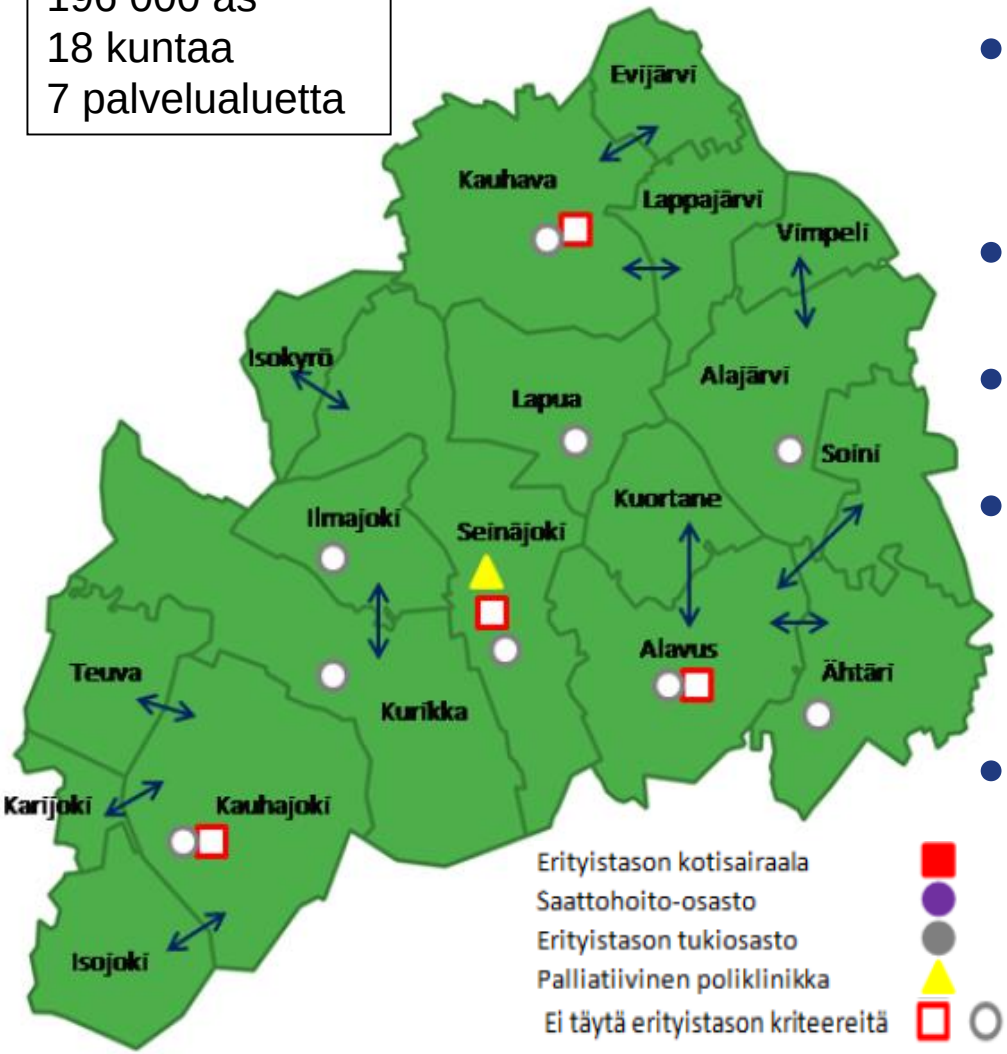

- Perustason palveluita kaikilla palvelualueilla (7/7)
- Ei erityistason kotisairaaloita
- Ei saattohoito-osastoja
- Palliatiivinen pkl Seinäjoen KS:ssa
- *Ep.lääkärit (1) 0,5/100 000 as.*

Kanta-Hämeen sairaanhoitopiiri

173 000 as
11 kuntaa
5 palvelualuetta

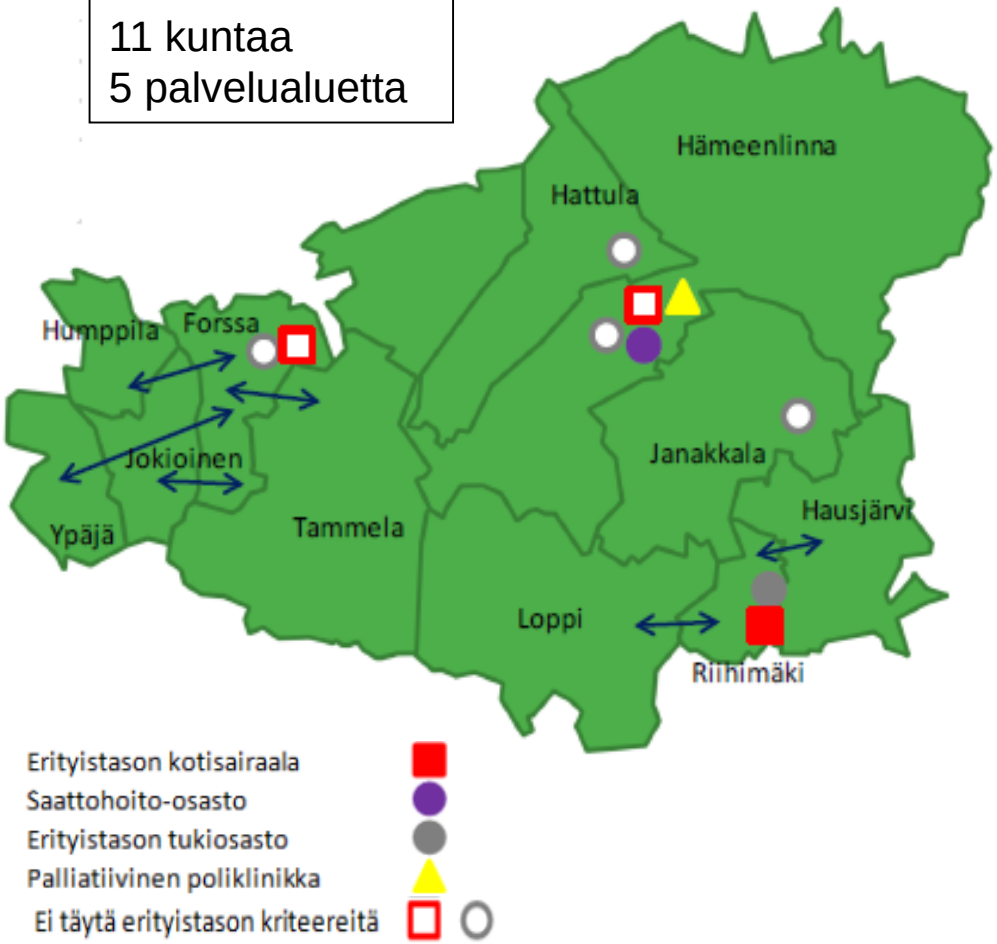

- Perustason palveluita kaikilla palvelualueilla (5/5)
- Yksi erityistason kotisairaala
  - Kattavuus 26 % väestöstä (+ Saattohoitokodin KSH)
- Yksi saattohoitokoti
  - Saattohoitopaikat 7/100 000 as.
- Palliatiivinen pkl Kanta-Hämeen KS:ssa
- *Ep.lääkärit (2,5) 1,4/100 000 as.*

TAYS-erva yhteenveto

- Perustason palvelut kattavat ja kehittyneet
  - Palveluketjut toiminnassa/muodostumassa
- Erityistason pkl ja konsultaatiopalvelut hyvät virka-aikana
  - Kaikissa keskussairaaloissa palliatiivinen pkl (Ma-Pe)
  - Puhelinkonsultaatio saatavissa koko ERVA:lla (Ma-Pe)
- Erityistason kotisairaalan saatavuus riittämätön
  - Kattavuus n. 40 % väestöstä koko ERVA:lla
- Erityistason saattohoitopaikkoja tarvitaan lisää
  - Nyt 5/100 000 asukasta (vaihtelu 0-7/100 000 as.)
- Päivystyspalvelut puuttuvat koko ERVA:lta

OYS-erva
nykytila ja kehittämistarpeet
STM hanke: palliatiivisen hoidon ja saattohoidon kehittäminen

26.02.2019

Eeva Rahko

Syöpätaudit, OYS

OYS-ervan palliatiivisen hoidon ja saattohoidon palvelut

- 51% Suomen maa-alasta
- 740 000 asukasta (13 %)
- OYS ja 4 keskussairaalaa
- Sairaanhoitopiirit:

– Lappi	117 447
– Länsi-Pohja	61 776
– Pohjois-Pohjanmaa	409 043
– Kainuu	73 959
– Keski-Pohjanmaa	78 124

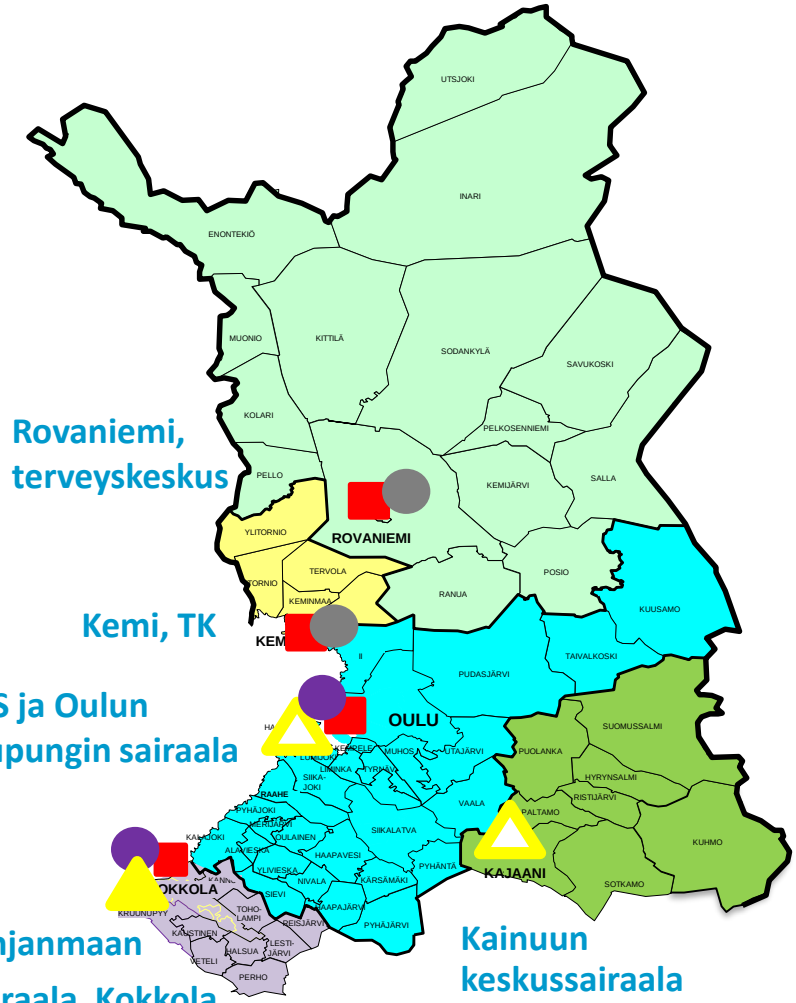

Erityistason kotisairaala
Saattohoito-osasto
Erityistason tukiosasto
Palliatiivinen poliklinikka
Ei täytä erityistason kriteereitä

OYS-erva yhteenveto

- Perustason palvelut
  - Saattohoitoketjuissa kehitettävää
    - 64% ei kuulu tai ei tietoa kuuluuko saattohoitoketjuun
  - Saattohoitoa toteutetaan ERVA:n kuntien vuodeosastoilla
  - Perustason kotisaattohoitotoimintaa 42% kunnista
  - Erityispätevyyslääkäri 12 %:ssa OYS ERVA:n kunnista
- Erityistason palvelut
  - Eritystason kotisairaalan piirissä 45% väestöstä
  - Saattohoitopaikkoja tarvitaan lisää
    - vaihtelu 0-10,2 paikkaa / 100 000 asukasta
  - Erityispätevyyslääkäreitä 0,2-1,3/100 000 asukasta

OYS-erva yhteenveto

- Ei C/B-tason kriteerit täyttäviä keskuksia yliopistosairaalassa tai keskussairaaloissa, ei konsultaatiotiimejä
  - Kaikissa keskussairaaloissa toimintaa parhaillaan kehitetään STM:n suositusten pohjalta
- Kattavaa päivystysjärjestelmää ei ole
- Pitkät välimatkat haasteena: ennakointi ja konsultaatiotuki avainasemassa
- Alueelliset ratkaisut: ensihoito tukemassa kotisaattohoitoa
- Saamenkielisten saattohoidon palvelujen tilanne kuvataan loppuraportissa

KYS-erva
nykytila ja kehittämistarpeet
STM hanke: palliatiivisen hoidon ja saattohoidon kehittäminen

26.02.2019

Kristiina Tyynelä-Korhonen

Syöpäkeskus, KYS

KYS-ervan palliatiivisen hoidon ja saattohoidon palvelut

KYS erva 813 093 asukasta

- Pohjois-Savon shp
  - 246 653 asukasta, 18 kuntaa
- Keski-Suomen shp
  - 252 902 asukasta, 21 kuntaa
- Siun sote (Pohjois-Karjalan shp)
  - 166 441 as, 14 kuntaa
- Essote (Etelä-Savon shp)
  - 101 518 asukasta, 9 kuntaa
- Sosteri (Itä-Savon shp)
  - 42 221 asukasta, 4 kuntaa

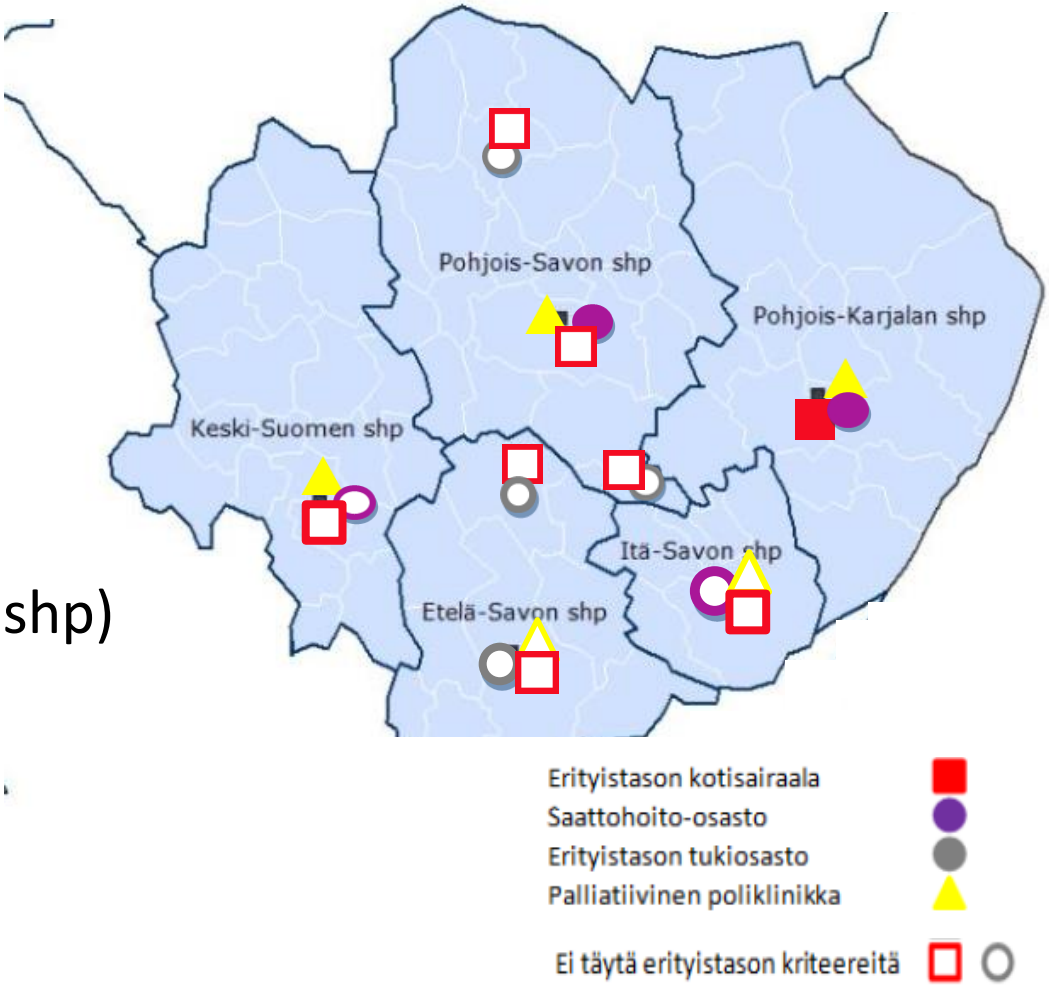

Lähde: Tilastokeskus. 2017. Väestö iän ja sukupuolen mukaan alueittain 1972 – 2017.
http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__vrm__vaerak/statfin_vaerak_pxt_004.px

Siun sote, Pohjois-Karjalan shp

- Perustason saattohoitoa 13 kunnan terveyskeskussairaalassa
- Ensihoito turvaa kotisaattohoidossa olevien potilaiden hoitoa
  - saattohoitopotilaan ensihoitoprotokolla
- Palliatiivinen keskus, Joensuu
  - palliatiivinen poliklinikka
  - palliatiivinen osasto
    - 9,6 paikkaa /100 000 as
  - kotisairaala
  - konsultaatiotiimi
- *Erityispätevyyslääkäreitä 2,4/100 000 as*

166 000 as
14 kuntaa

Essote, Etelä-Savon shp

102 000 as
7+2 kuntaa

- Perustason saattohoitoa 7 kunnan alueella
  - -Mikkelissä ja Pieksämäellä kehitetty kotisairaalatoimintaa
- Ei erityistason kotisairaalaa
- Ei erityistason saattohoitopaikkoja
- Osa-aikainen palliatiivinen poliklinikka Mikkelin keskussairaalassa
- *Ei erityispätevyyslääkäriä*

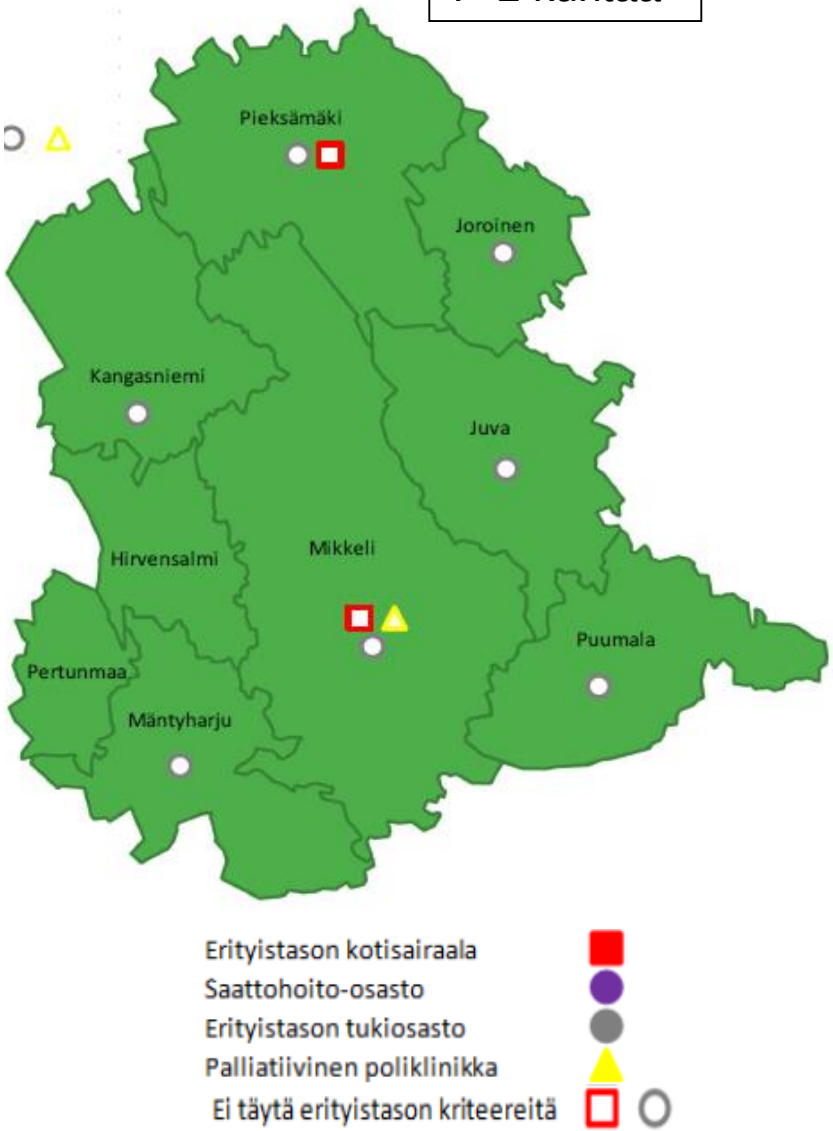

KYS-erva yhteenveto

- Kotisaattohoidon palveluiden saatavuus sattumanvaraista
- Ensihoito mukana kotisaattohoidossa Siun sotessa ja P-Savon shp:ssä
- Erityistason kotisairaalan palveluiden saatavuus riittämätön
  - Kattavuus 12% väestöstä koko ervalla
- Erityistason saattohoitopaikkoja Kuopiossa (6/100 000 as) ja Joensuussa (9,6/100 000 as):
  - Kattavuus 4% väestöstä koko ervalla
- Erityistason poliklinikkatoimintaa kaikissa shp:ssä
- Palliatiivinen keskus Siun Sotessa
- Päivystyspalvelut puuttuvat koko ervalla
- Erityispätevyyslääkäreiden määrä riittämätön, myös hoitohenkilökunnan osaamista pitää parantaa

TYKS-erva
nykytila ja kehittämistarpeet
STM hanke: palliatiivisen hoidon ja saattohoidon kehittäminen

26.2.2019

Sirkku Jyrkkiö
Operatiivinen ja syöpätaudit, TYKS

TYKS-erva

Tyks-erva 867 806 asukasta

- Vaasan shp
  - 169 741 asukasta, 13 kuntaa
- Satakunnan shp
  - 220 398 asukasta, 17 kuntaa
- Varsinais-Suomen shp
  - 477 667 asukasta, 27 kuntaa

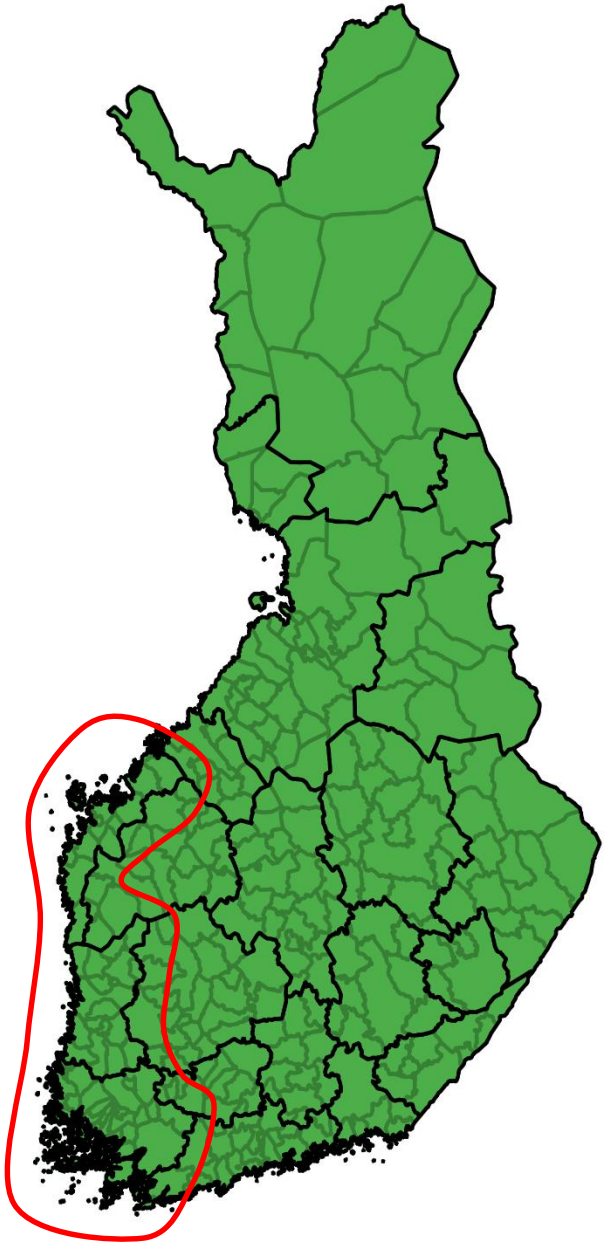

Kartta © Juha Oksanen, THL
Kuntarajat: © Maanmittauslaitos, 2018
Sairaanhoitopiirit: © Kuntaliitto, 2019

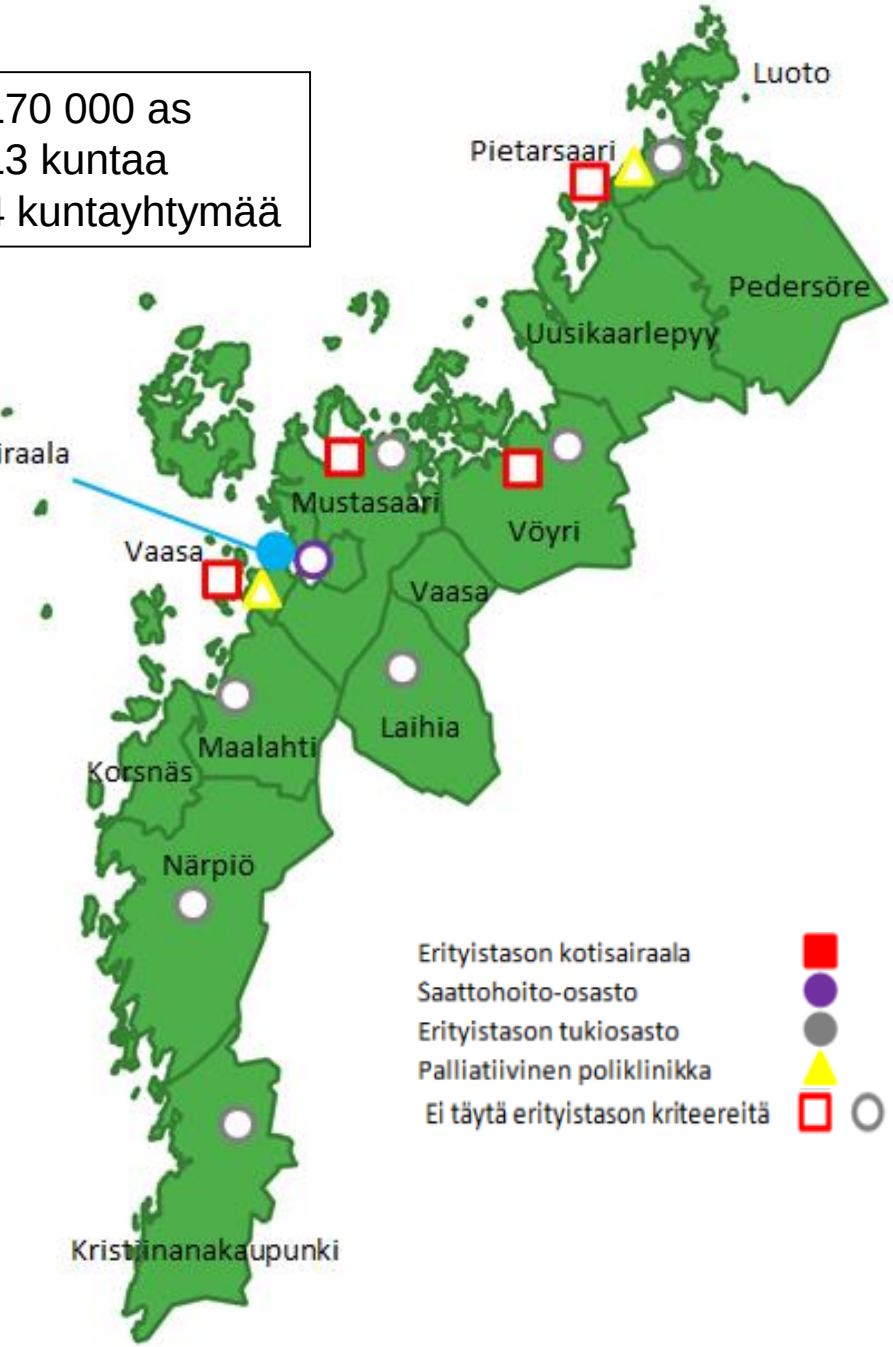

Vaasan shp

- Perustason (koti)saattohoitoa 85%
- Ei erityistason kotisairaalatoimintaa
- Ei erityistason saattohoitopaikkoja
- 2 osa-aikaista (1 pv/vko) palliat. pkl:a; KS:ssa ja Pietarsaaressa
- 2 erityispätevyyslääkäriä koko shp:ssä (keksussairaalassa) 0,3 /100 000 as.

220 000 as
17 kuntaa
7 kuntaa/kuntayhtymää

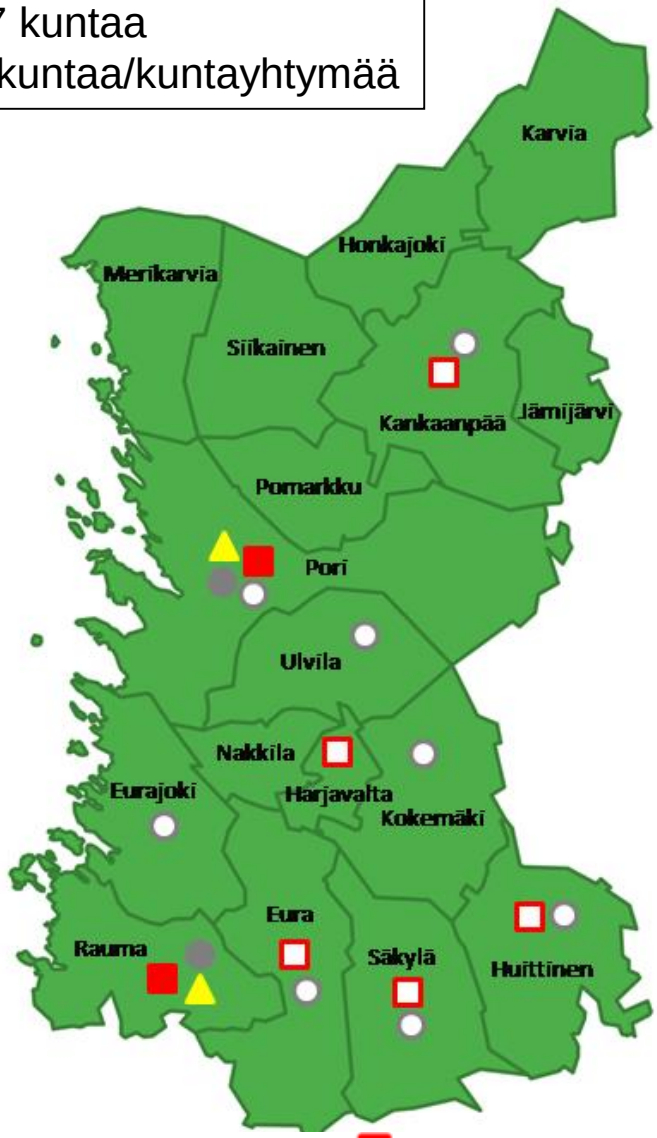

Erityistason kotisairaala
Saattohoito-osasto
Erityistason tukiosasto
Palliatiivinen poliklinikka

Ei täytä erityistason kriteereitä

Satakunnan shp

- Perustason (koti)saattohoitoa kaikissa 100 %
- Erityistason kotisairaalat Raumalla ja Porissa
  - kattavuus 64 % väestöstä
- Ei erityistason saattohoitopaikkoja
- 2 osa-aikaista palliat. pkl:aa (Pori KS, Rauma)
- Erityispätevyyslääkärit (5) 2,3 /100 000 as.

Varsinais-Suomen shp

478 000 as
27 kuntaa
15 palvelualuetta

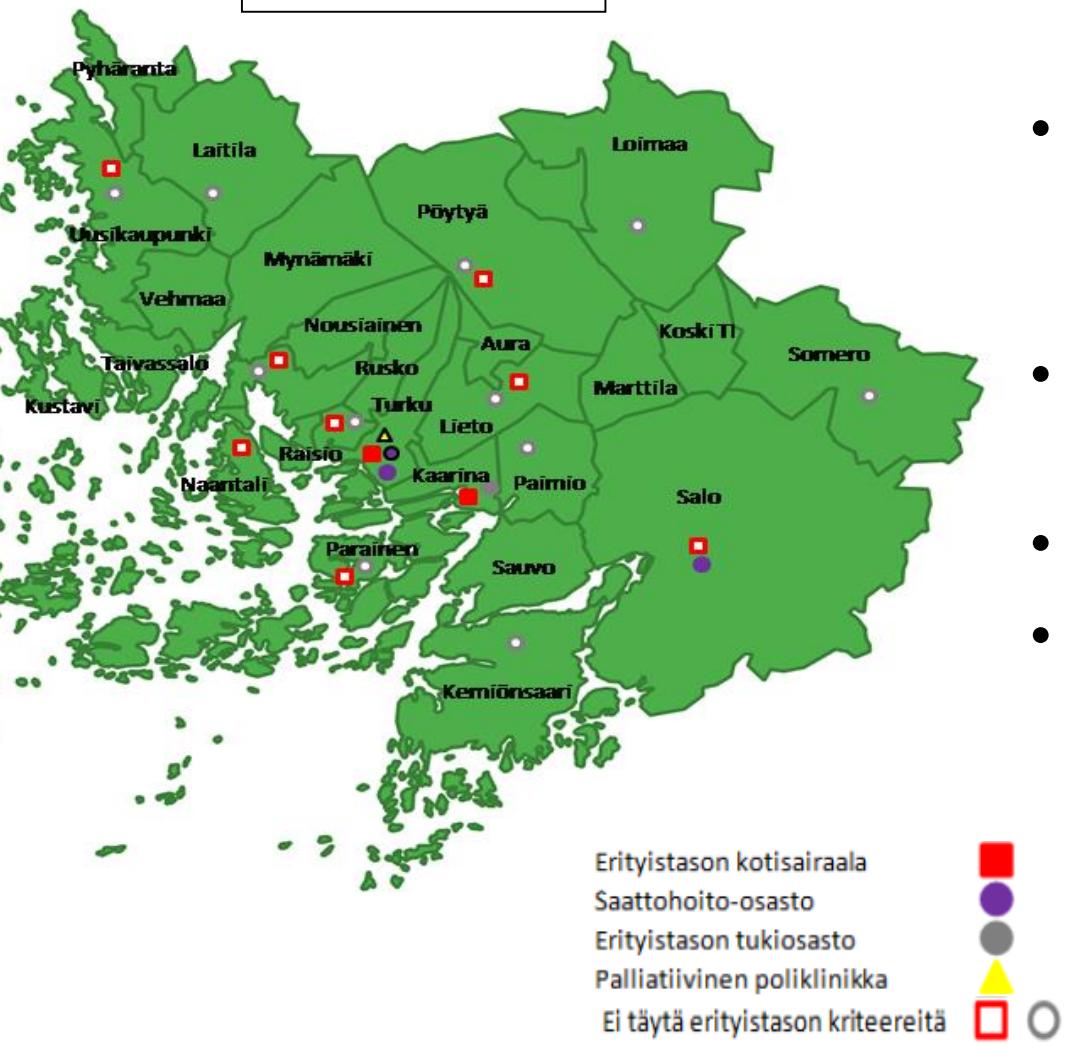

- Perustason (koti)saattohoitoa 85%
- Erityistason kotisairaalakattavuus 45 % (Turussa ja Kaarinassa)
- 3 saatto-osastoa/kotia; paikkoja 10/100 000 as.
- Palliat. pkl Tyks:ssä
- Erityispätevyyslääkäriä (9) 1,9 /100 000 as.

TYKS-erva yhteenveto

- Perustason palveluita tarjolla ja niitä kehitetty, mm. perustason kotisairaaloita perustettu laajalti
- Erityistason hoitoa saatavilla riittämättömästi
  - 39 % väestöstä erityistason kotisairaalan piirissä
  - saattohoitopaikkoja 4,3 /100 000 as. (vsshp:n alueella)
- Erityispätevyyslääkäreiden määrä riittämätön, hoitohenkilökunnan osaamista parannettava
- Ei C/B-tason kriteerit täyttäviä keskuksia yliopistosairaalassa tai keskussairaaloissa, ei konsultaatiotiimejä
- Päivystyspalvelut puuttuvat koko ervalla

HYKS-erva
nykytila ja kehittämistarpeet
STM hanke: palliatiivisen hoidon ja saattohoidon kehittäminen

26.2.2019

Tiina Saarto
Palliatiivinen keskus, HUS

HYKS erva

- HUS shp (1,65 milj.)
  - HYKS sha (1,23 milj.)
  - Hyvinkään sha (196 000)
  - Porvoon sha (93 000)
  - Lohjan sha (91 000)
  - Länsi-Uudenmaan sha (42 000)
- Päijät-Hämeen shp (212 000)
- Kymenlaakson shp (169 000)
- Etelä-Karjalan shp (130 000)

HYKS erva
2,16 milj. asukasta

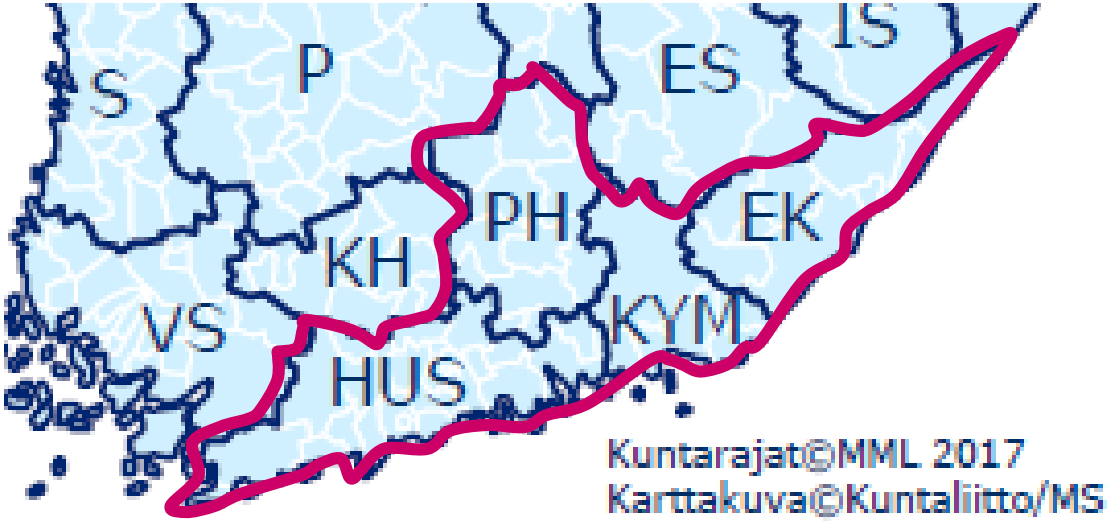

HUS sairaanhoitopiiri

1,7 milj. asukasta
24 kuntaa
5 sairaanhoitoaluetta

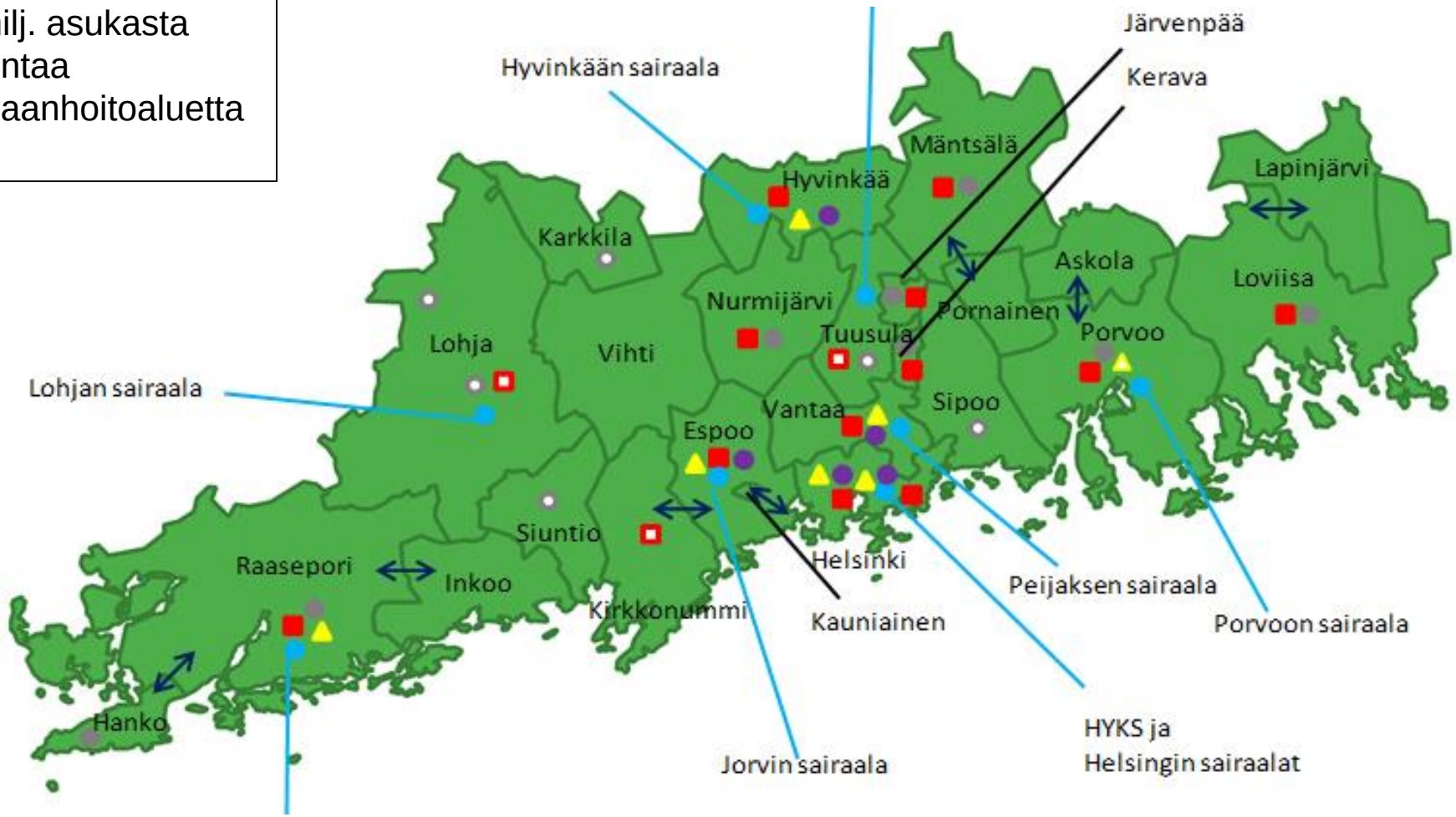

Kotisairaalapalvelut 4/5 sha:lla, kattavuus 88%

Saattohoito-osastot 2 sha:lla (HYKS ja Hyvinkään)

- Saattopaikat (100) 7/100 000 as. (vaihtelu sha:t 4-8/100 000)

Palliatiiviset pkl:t 4/5 sairaanhoitoalueella

Erityistason kotisairaala
Saattohoito-osasto

Päijät-Hämeen, Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson shp:t

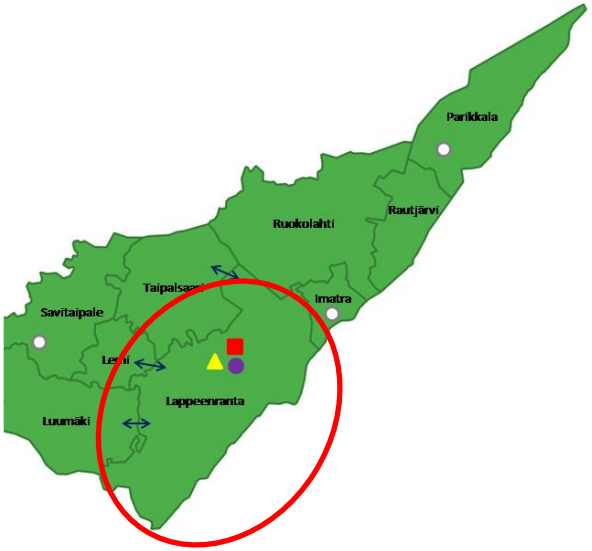

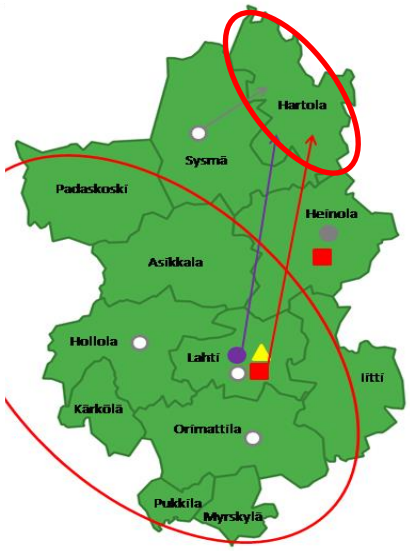

- 130 000 - 211 000 as, 6-12 kuntaa, suuret palvelualueet
- Kotisairaalakattavuus 48-98%
- Shp:n saattohoito-osastot PH-KS:ssa, Eksotessa, Kouvolassa
  - Saattopaikat 8-11/100 000 as
- Shp:n pkl:t PH-KS:ssa, Eksotessa, Kouvolassa
- Erityispätevyyslääkärit (1-3/shp) <1-1,4/100 000 as

Erityistason kotisairaala
Saattohoito-osasto
Erityistason tukiosasto
Palliatiivinen poliklinikka
Ei täytä erityistason kriteereitä

HYKS-erva yhteenveto

- Paljon kaupunkimaista asutusta etenkin HUS shp:ssä
  - Shp:n reuna-alueilla etäisyydet kasvavat → 2 keskusta
- Palvelut pitkälle koordinoitu sairaanhoitopiireittäin ja sairaanhoitoalueittain
  - Erityistason pkl ja konsultaatiopalvelut hyvät virka-aikaan
    - Päivystyspalvelut puuttuvat koko ervalta
  - Kotisairaala- ja tukiosastoverkosto kattava 91%
    - Henkilöstö resurssoinnissa vaihtelua (0,7-2 lääkäriä/100 000 as; 1sh/4 000-20 000)
  - Saattohoito-osastot suuressa osaa shp ja sha:ta
    - Paikkamäärä ei kattava (4-11 paikkaa/100 000 as)
- Yliopistosairaalan, shp:en ja HUS sha:en palliatiivisia keskuksia yli puolessa shp ja sha:lla

Keskussairaalat/shp:n keskukset

TAYS	HYKS			TYKS		TAYS		KYS				OYS			
	PH	KL	**EK**	V	S	S	**KH**	KS	**PK**	M	S	LP	KA	**KP**	L
PKL	x	-	x	(x)	(x)	x	x	x	x	(x)	(x)	-	(x)	x	-
Osasto-kons.	x	-	-	-	-	x	x	x	x	-	x	-	-	-	-
Osasto	x	-	x	-	-	-	-	-	x	-	-	-	-	x	-
Koti-sairaala	x	-	x	-	-	-	-	-	x	-	-	-	-	x	-
Kons 24/7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Päivystys	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ep.lääkäri	2	0	1	0,5	1	1	1	1	3	0	0	0	1	1	0

- Pkl toimintaa 12/15
- Shp: keskuksia 4/15

Yliopistolliset keskukset

	HYKS	TAYS	KYS	TYKS	OYS
Poliklinikka	x	x	x	x	(x)
Kons. tiimi	x	x	(x)	-	(x)
Potilaat	>95% syöpä	>95% syöpä	>95% syöpä	>95% syöpä	>95% syöpä
Henkilökunta	4-6 lääk. 6 sh	3-4 lääk. 3,5 sh	2 lääk. 2 sh	1,5 lääk. 2 sh	1-2 lääk. 1 sh
Psyksos yksikkö	x	-	-	-	-
Vuodepaikat	-	-	-	-	x
Saatto-osasto	Terhokoti (ei integroitu) Kattavuus 50%	Pirkanmaan hk (ei integroitu) Kattavuus 60%	-	Karinakoti (ei integroitu) Kattavuus 20%	-
Kotisairaala	-	TAYS Kattavuus 30%	-	-	-
Kons. 24/7	-	-	-	-	-
Päivystys	-	-	-	-	-

Johtopäätökset

Nykytilana kartoitus

Palvelurakenne

- Suomessa 311 kuntaa, mediaani n. 6000 asukasta
  - 21 kunnassa >50 000 asukasta
  - 36 kunnassa >30 000 asukasta
- Tarvitaan suurempia yhteisiä palvelualueita
- Optimaalinen etäisyys palveluihin <50 km ja ajoaika <30-(60) min.
- Saattohoidosta vastaa valtaosin perustason yksiköt
  - Perustasolle luotu hyviä rakenteita (perustason kotisairaaloita n. 60 tukiosastoineen), mutta osaamisessa puutteita ja alueellisesti suurta vaihtelua
  - Luo hyvän pohjan rakentaa erityistason toimintaa

Erityistason palvelut

- Erityistason palveluiden saatavuudessa merkittäviä puutteita
- Palvelut eivät ole valtakunnallisesti tasa-arvoisesti saatavilla
- Erityistason kotisaattohoidon kattavuus vaihtelee ervoittain 12-91%
  - Erityistason yksiköt pieniä ja haavoittuvia
  - Resurssoinnissa suurta vaihtelua (0,5-3 lääkäriä/100 000 asukasta; 1 sh/3 000-20 000 asukasta)
- Palliatiivisia tai saattohoito-osastoja/koteja pääasiallisesti vain suurissa kaupungeissa

Yliopistolliset ja shp:n keskukset

- Kaikissa yliopistosairaaloissa ja valtaosassa keskussairaaloita on palliatiivisen hoidon poliklinikoita, mutta laatukriteereiden mukaisia yliopistollisia tai sairaanhoitopiirin palliatiivisia keskuksia on vähän
  - Erva yhteistyö puutteellista
  - Saattohoitoa ei ole integroitu keskuksen toimintaan kuin neljässä sairaanhoitopiirin keskuksessa
  - Osaamisessa puutetta
  - Konsultaatiotoiminta on puutteellisesti järjestetty ja päivystysaikainen tuki on järjestämättä

Osaaminen ja resurssointi

- Selvityksessä todetaan merkittävä osaamisvaje
  - Perustason osaaminen
  - Koulutetusta henkilökunnasta vaje
- Puutteellinen henkilöstösuunnittelu
  - Moniammatillisuus
  - Psykososiaalisen tuen saatavuus
- Puutteellinen henkilöstömitoitus
  - Eritoten kotisairaalat

Kehittämiskohteet

- Palliatiivisen hoidon ja saattohoidon palveluketjujen rakentaminen
  - Laatukriteerit täyttävien palliatiivisten keskusten perustaminen kaikkiin yliopistosairaaloihin ja sairaanhoitopiireittäin koordinoimaan palveluketjuja
  - Palveluketjujen ulottaminen sosiaalitoimen yksiköihin
  - Erityistason palveluverkon järjestäminen sairaanhoitopiireittäin
  - Toiminnan mitoittaminen laatukriteerien mukaisesti suhteessa väestön tarpeisiin
  - Perustason yksiköiden konsultaatiotuen parantaminen

Kehittämistarpeet

- Palliatiivisen hoidon ja saattohoidon osaamisen vahvistaminen
  - Moniammatillisen toiminnan kehittäminen
  - Yhdenmukaisen palliatiivisen hoidon ja lääketieteen perusopetuksen erikoistumiskoulutuksen varmistaminen valtakunnallisesti (EduPal hanke)
  - Henkilökunnan osaamisen vahvistaminen täydennyskoulutuksella perustasolla (saattohoitopassi) ja erityistasolla (täydennyskoulutusohjelmat)